

درسعادته یکی پوسته خانه قارشوسنده
دائرة مخصوصه در

محل اراده:

مشارقه

۱۳۲۶

دین، فلسفه، ادبیات، حقوق و علوم دین باحث هفته لق رساله در

مسلک مزه موافق آثار جدیدیه مع المنزوبیه قبول اولنور
در حج ایدیلیمین آثار احاده اولنور

افراط:

مؤسسلری: ابوالعلا زین العابدین - ح. اشرف ادیب

درسعادته نسخه سی ۵۰ پاره در

تاریخ تأسیسی:
۱۱ تموز ۳۲۴

قیریلدن مقوا بورو ایله کوندریلیرسه سنوی
۲۰ غروش فضله آلنیر.

درسعادته	سنه لکی	القی ایلغی
ولایاتده	۶۵	۳۵
ممالک اجنبیه ده	۹۰	۵۰
	۱۰۰	۵۵ غروشدر.

درسعادته پوسته ایله کوندریلیرسه ولایات بدلی اخذ اولنور.

عدد: ۶

۲۲۶ رمضان ۵ پنجشنبه ایلول ۱۸ ۳۲۴

برنجی سنه

ملته ، وجدان عمومی اتمه مسارعاً ترضیه ویره چکارینی امید ایدرم .
۹ ایلول ۳۲۴ قول افاسی :
بازی

نجائب قرآنیہ

آیت — ۱۷۹

« ولکم فی القصاص حیوة یا اولی الالباب اعلکم نتقون »

[جناب حق آیت سابقه ذکر اولئان حکمک محاسنی حیرتفرزا
براسلوب بدیع ایله بیان ایدرک بیوریورک] سزک ایچون ای اولی الالباب
قصاصده حیات وارد [ای شوب هوی وهوسدن عاری اولان ذوی
العقول سزک ایچون قصاصده توصیفک بالغ اوله میه جفی درجه عظیم
معنای حیات وارد . سز حکمت قصاصده] بلکه [تأمل ایدرده انک
حکم واجراسنده مساهله واهمالدن] اجتناب ایدرسکزر [یاخود
قصاصی ملاحظه ایدوب اکا مؤدی اولان قتلدن بلکه حذر اوزره
اولورسکزر دیمکدر] .

نمندر بدیع وموجز بیان الہی کہ قصاص ازالہ حیاندن عبارت
اولدینی حالده ضدی اولان حیاته ظرف قلمش وقصاص ایچنده عظیم
برمنای حیات بولندینی برایکی کلمه ایله تصویر بیورلمش .

فی الحقیقه برکیسه خصوصتی بولندینی کسنه بی قتل المدیکی حالده
کندیسنکده قصاصاً اعدام اولنه جفی ملاحظه ایدنجه قتلدن فراغت
ایدر . وبوجهتله مقتول ایله قاتلدن هرایکیسنک حیاتی محفوظ قالور .
شاید برکیسه دن قتل صدور ایتسه اوکیسه ولی قتیلاک کندیسنی قتل
ایده جکئی دوشوندرک بوتلهکدن کندینی قورتارمق ایچون ولی قتل
اولانلرکده قتلنه تشبث ایدنه جکندن قصاص اولنجه اولیای قتیلاک
حیاتلری محافظه ایدلمش اوله جفی کی قاتلک قصاصاً اعدامندن دیگر .
لری عبرت اله جقلرنندن دها برچوق قتلارک اوکی التمش اولور . بناء علیه
قصاصده عظیم معنای حیات وارد .

نه حکمت ورحمت الہیه درکه قتل نفس ایچون مهابت افزا برجزا
امر اولمش ایکن نه آیت سابقه ده طرق تخفیف ومرحمت ارانه بیورلمشدر .
مفتی الدیار الرومیه ابوالسعود حضر تری تفسیرنده دیورک : مخاطبینه
آیت سابقه ده عنوان ایله خطابه اولندقدن صکره بوآیتده « اولی الالباب »
دیه خطابه بیورلمسی حکمت قصاصده تأمل ایلکه انلری تنشیط
ایچوندنر .

فرع

علم فقهده « کتاب الجنایات » ایله معنون مجتوده تفصیلاتی مذکور
اولدینی اوزره قتل محرم بش قسمدر :

اولکیسی : « قتل عمد » درکه معصوم الدم اولان بر آدمی آلت
جارحه ایله قصداً اوروب اولدیرمکدر . آلت جارحه : اجزاء
بدنی بری برندن آیران آلتدرکه قیلج ، قا ، بیچاق ، اوق ، منبراق

تعدد زوجات اوله جقمش . تعدد زوجاتک مشروعیتی ، معقولیتی
عقلانده ، فآده نابت اولمشدر . دوشونلسون که بر یوزنده دیشیلر
ارککلردن زیاده چوق ، همده یک چوق بر مقدارده طوغیور . ارککلردن
آز . همده دها آز برمدت یشایور . حیات نسوانده تجدد دهازیاده در .
بو استاتستیکلرله نابت اولمش غیرقابل رد بر حقیقتدر . بونکله برابر نسوان
رجاله نسبت تشکلات طبعیه جه ، جنسیته دها دون بر اوصاف واقتماره
مالکدر . کندیلرنده ارککلرده اولیمان بر طاقم نقائص طبعیه وارد .
حیض ونفاس ، وضع حمل ، ارضاع ، قلت عمر ، ضعف قواء ضعف طبیعت ،
قادیلرنده بالخاصه نظر ابتصاره آاندجق احوال خصوصیه موجوددر .
بونستستیزلکله قارشو فرمانفرمای نظام عالم اولان حاکم طبیعت کائنات
جنس بنای ارککلردن دها زیاده خاق بیورمقده در . بو بر قانون
طبعیدر که هیچ بر مطالعه ایله احکامی چورودیلنه من . هیچ بروقتده بر قادین
بر ارککه کافی کلمه من . بو میدانددر . بو حقیقت حکمای اجتماعیه جه
استاتستیکلرله تعیین ایدلیدیکی کی طلاق ، تعدد زوجاتی قبول ایتماش
اولان ممالک اجنبیه ده کی بخش خانه لارک ، وجود بشری رخنه دار ایدن
امراض اجتماعیه نک کثرتیلده واصل مرتبه بدهات اولمشدر .

احکام دین اسلامک تماماً بیکانه سی اولان سلما خانم افندیکن
ملکتمزه فلاکت ، مصیبت ، ذات ، عار ، حجاب ، فساد اخلاق ، نفاق
وشقاق کی برسوری مصائب وبلایات اجتماعیه بی دعوتدن عبارت اولان
نشریاتنک منع نفوذینه کرکی وجهله مدافعهده بولتمق جله اخوان دینک
وظیفه سیدر . سلما خانم افندی به بالعکس احکام دینیه سزک حقوق نسوان
اسلامه ، تکمل نسوانه بتون قوانین مدنیهدن دها مساعده اولدینی
ومسلانلرک بوسایده امراض اجتماعیه دن نسبتاً دها مصون بولندینی
اوکرتمک اوروپاده ساحه صاف سربستی ایله مستثنا بر موقع احراز ایدن
پارسد جهالت ووحشتک ، ظلم و اسارتک ، استبداد ودنائتک حکمفرما
اولدینی اعصار سالفه ده استاد مدیت اولان عربلرک اندلسده مشروع ومشروط
مدنی حکومتلری زماننده احکام شریعتک قطباً تغییر لزوم کورلمدیکی
بالعکس ترقیات واقعه واحکام منوره به بالخاصه عرب قادینلرنک فرط
رعایتی سایه سنده مظهر اولمش اولدیلرینی آکلاتمق لازمدر . ایشته
توفیق نادر بکک سلما خانم افندیکن ماداموازل آنزل ایله ملاقاتی
ترجه ایدرکن اهمیت ویره جکی نقطه بویادی . سلما خانم افندی تمثال
فضیلت وحریت احمد رضا بکک همشیره سی اولمق مزیتله وتوفیق
نادر امضاسیله هیچ بروقتده بزه بویله پرده بیرونانه سوزلر سولیک
دیمزی تحقیر ایتک صلاحیتی حازر اوله مازلر . هم نه حاجت ترجمه
حالرنندن آکلاشیلور که سلما خانم افندی دقایق احوال اسلامه تمامیه
واقف دکلرددر . محیط اجتماعی اسلامی تعیین ایدن قواعد منوره
شرعیه نک قطباً بیکانه سیدرلر . شمعی استانبوله عودتلری حسبیله
انشالله یقیناً شو بیوک نقصانده اکیال ایدرلر . بناء علیه توفیق
نادر بککه ملت غریبه سی مسئولیتک لبت الہی بی . نفرت غمییه بی
دعوت ایدن بوکی نشریات نفاقجویانه دن طولای یقیناً بیان ناسفله

اوجی کسکین طاش ، اوجی کسکین اغاچ ، آتش ، چوالدوز کبی شیلدر .

ایکنجیسی : « شبه عمد » درکه معصوم الدم اولان بر آدمی آلت جار حده بر شقیله برشی ایله قصداً وروب اولدیرمکدر : صوبا و بیوک طاش ایله اوروب بر انسانی قتل ایتک کبی .

قتل عمدک شوذکر اولنان تعریفی امام اعظم - حضرت لرینه کوره در . امامین - حضراتی عننده قتل عمد : معصوم الدم اولان بر آدمی بنیه انسانی نک طاقت کتوره میه چکی برشی ایله قصداً اوروب اولدیرمکدر . شو حالد بر کیسه دیگر کسنهیه مثلاً صوبا ایله قصداً اوروب قتل ایتسه بو قتل امامینه کوره قتل عمددر . امام اعظم عننده شبه عمددر .

بو قسم قتله « شبه عمد » دینلدیکی کبی « شبه خطا » دخی دیلور ، چونکه بو فعلی ایشله ن کیسه ضربی قصد ایتسه نظراً انده معنای عمد واستعمال ایلدیکی آلت آلت قتل اولدیغندن مقصدی قتل اولماق اعتبار ایله معنای خطا بولنیور . فحمتین ایله ویاخود شینک کسری و بانک سکونیه « شبه » نظیر وماند دیمکدر .

اوجنجیسی : « قتل خطا » درکه بر آدمی قصده مقرون اولقسزین یا کلتشاق ایله قتل ایتکدر . بو خطا ایکی نوعدر ، بریسی فاعلک ظننده خطادر : صید ظنیه بر آدمه قورشون آنوب او آدمی تلف ایتک کبی . دیگر فاعلک فعلنده خطادر : بر صیده آنیلان قورشون بر انسانه اصابت ایله او انسانی تلف ایتسی کبی . ظنده خطا ایله فعلده خطا اجتماع ایده بیلور : مثلاً صید ظنیه بر آدمه آنیلان قورشون دیگر بر شخصی صابت ایدوبده او شخصی قتل ایتسی کبی .

دردنجیسی : « خطا مجراسنه جاری قتل » که فاعلن بلا اختیار صدور ایدن بر فعل ایله وقوعه کلن قتلدر : بر کیسه اوبقوده ایکن دیگر بر کسنه اوزرینه یورلانیوب او کسنه یی ویاخود بر آدم قضاء یوکسک بر محلدن بر انسانک اوزرینه دوشوب او انسانی تلف ایتسی کبی . بشنجیسی : « قتل سبب » یاخود تعیر دیگر ایله « تسبباً قتل » درکه بر آدمک قتله سبب اولقددر ، یعنی بر شیده بر انسانک علی جاری العاده تلفنه مفضی اولان بر فعلی احداث ایتکدر : مثلاً بر کیسه غیرک ملکنده صاحبک اذن اولقسزین بر قوی قازوبده اوقوبیه بر کسنه بیلهرک دوشوب تلف اولسی ویاخود بر کیسه یولک اورتیه سنه بر دبرک قوبوبده اودبرک اورادن بیلهرک کچن بر آدمک یاغنه دولانیوب تلف اولسی کبی .

قتل محرمی شو بش قسمه تقسیم تقسیم استقرانی در ، چونکه قتل یا مباشرة ویا تسبباً اولور ، ایکنجیسی قتل بسیددر . مباشرة وقوع بولدیغی تقدیرجه یا فاعلک اختیاریه اولور ، یا اختیاریه اولماز . ایکنجیسی خطا مجراسنه جاری قتلدر . بالاخیار اونجه یا قصداً ویا خطاء وقوعه کلور ، ایکنجیسی قتل خطادر . قصده مقرون اولدقه یا آلت جارجه ایله اولور ، یا آلت جار حده نک غریله اولور . اولکیسی قتل عمد ، ایکنجیسی شبه عمددر .

اقسام مذکوره دن قتل عمدک موجبی قصاصدر . دلیل : سزک اوزریکزه مقتولار ایچون قصاص فرض قلدی . مال منیفنده اولان « کتب علیکم القصاص فی القتل » نص جلیلی ایله . « قتل عمدک موجبی قوددر » معناسنده اولان « العمد قود » حدیث شریفی در . بو نص جلیله بی ان بیورلدیغی اوزره مصلحت احیا بولدیغی ایچون قتل عمدده قصاص مشروع قلمشدر . قتل عمد جایث متکامله اولدیغندن جنایت یله عیوب اره سنده مماثلت بولمق ایچون اکارتب ایدن عقوبتک دخی عقوبت متکامله اولسی لازم کله چکندن بودایل علی ایله ده قتل عمدک موجبی قصاص اولدیغی نمایان اولور .

نقط حدود و قصاص عقوبات مدهشه اولدیغندن خواجه کائنات علیه افضل الصلوات افتدمن « ادروا الحدود بالشبهات ما استطعتم » بیورمشدر . که مقتدر اولدیغکز قدر حدود و قصاصی شبهه ایله دفع ایدک ، یعنی شبهه قائم اولدقه حدود و قصاصی الکرذن کلدیکی قدر دفع واسقاطه چالشک دیمکدر . بو حدیث شریفده « حدود » مطلق عقوبت مقدره معنانه اولمغله انده قصاص دخی داخلدر . پک شایان دقتدرکه عقوبات مقدره مصلحت عامیه وانلرک دهشتنی ملاحظه ایله بو کبی عقوباتی مستلزم جرائدن فراغت اولمسی حکمتنه مبنی شدتلی اولدیغی حالد شبهه قائم اولان محلرده دفع واسقاطی امر ایدلمشدر . بو کبی احوالده آتیا تعریف ایدیه چاک اولان تعزیر ایله معامله اولور .

قتل عمدن ماعدا قتلرک موجبی دیتدر . فقط شبهه عمدک دخی ایجاب ایتسی جرحه مقارن اولماق شرطیه مشروط اولدیغی کبی تسبباً قتله دیتک لزومی دخی تعدی بولمق و بر فعل اختیاری حیلات ایتماکله ، یعنی متسببک قتله مفضی اولان فعلی حقسز اوله رق ایشله مش اولسی و متسببک فعلیه قتل فعلی اره سنه بشقه بر فعل اختیاری حیلات ایتماسیه مشروطدر . بناءً علیه آلت غیر جارجه ایله قصداً وقوع بولان قتل جرحه مقارن اولورسه امام اعظم حضرت لر نجه ده قصاصی موجب اولور . مثلاً بر کیسه دیگر کسنه یی صوبا ایله من غیر جرح ضرب ایدرک قتل ایتسه امام مشارالیه کوره قتله دیت لازم کلور ، اما بر کیسه دیگر بر کسنه یی صوبا ایله ضرب ایدوبده اوضربدن مضروبک بر عضوی مجروح اوله رق اندن تأثراً وفات ایلسه قتله بالاتفاق قصاص لازم کلور . تسبباً قتله دخی متسبب قتله مفضی اولان فعلی حقی اوله رق ایشله مش اولور . ویاخود نک فعلیه قتل فعلی اره سنه بر فعل اختیاری حیلات ایتش بولنورسه متسببیه دیت لازم کلز . مثلاً بر کیسه نک کندی ملکنده قازمش اولدیغی قوبیه بر آدم دوشوب ده تلف اولسه خالص ملکنده تصرف ایتش اولدیغی جهته او کیسه فعل حفرده متعدی اولدیغندن کده وسنه دیت لازم کلز ، کذلک او کیسه نک کندی ملکی اولیان بر محله صاحبک اذن اولیه رق حفر ایتش اولدیغی قوبیه بر آدم بیلهرک اختیاریه کندوسنی آنوب ده تلف اولسه ویاخود او آدمی دیگر بر شخص اوقوبیه آنه رق مباشرة اتلاف ایلسه حافره دیت لازم کلز ، اولکی صورتده او آدمک قانی هدر اولور . ایکنجیسنده

ظالمه در که شریعت بونی تحریم ایدر وبری سیاست عادلہ در که برچوق مظالمی دفع و اهل فسادنی منع و زجر ایلدیکندن شریعت بو نوع سیاسته مراجعتی ایجاب ایلر .

حفاظت احادیثدن ابن قیم الجوزیه شوبله دیور : « ائمه مسلمیندن هیچ برنی بیلم که سرقت ، قطع طریق ، قتل ، زنا و سائرہ کبی جرائم ایله مہم بولنان کیسه حبس و یا دیگر بر صودنله تضییق اولمیبو مجرد عین ایتدیریلرک قوبوریلور دیش اولسون . ائمه اربہ و فقہای سائرہ دن هیچ بری بو رأیدہ بولنمیشدر .

بو مقوله کسانک فساد ایله و بر چوق سرقلر ایله اشتهاری معلوم ایکن بز انجیق ایکی شاهد عادل ایله مؤاخذہ ایدرز دیہ انلری تحلیف ایدرک سبیلرخی تخلیه ایدہ جک اولورسوق بو معامله سیاست شرعیہ یه مخالف اولور . مہملری تحلیف ایدرک صالیویرمک مقتضای شریعتدر ظن ایدن آدم ، رسول اللہک نصوضنه واجاع امتہ مخالف دوشن بو ظننہ غلط فاحش ایله غلط ایلدی . بو غلط فاحش سبب اولمشدرکہ ولایہ امور ، شرعہ مخالفہ جرأت ایتدیلر و سیاست شرعیہ نک اداره ملک و مصلحت امتدن قاصر اولدینگی توهم ایدرک حدود الہی تجاوز ایلدیلر و دائرہ شریعتدن خروج ایدوب اداره امور رعیہ یه قطعاً جائز المیان وجہ ایله انواع ظلم و اعتسافہ شتاب ایتدیلر .

« معین الحکام » ده نقل اولمشدرکہ بر کون حضور امام علی یه برکنج آدم کلوب برقاج کشیدن شکایت ایتدی . دیدی کہ شو حضورده بولنان کیسه لر پدیرملہ برابر آخر دیارہ کتمشدر ایدی . بونر عودت ایتدیلر ، پدیرم عودت ایتدی . نیچون عودت ایتدیکنی کندیلرینہ صوردم ، وفات ایتدی دیدیلر . مالی صوردم ، برشی بر اقدی دیہ جواب ویردیلر . حالبوکہ پدیرم یولہ چیقدینی وقت یانندہ بر خیلی مال وار ایدی . قاضی شریک حضورندہ ، مکہ اولدقسہ ده قاضی بونلری تحلیف ایدوب سبیلرخی اخلا ایتدی . بونک اوزرینہ حضرت علی شرطہ یی [۱] چاغبردی . مشتیکی علممدن هر برینہ ایکی شرطہ تمین ایلدی و تنبیہ ایتدی کہ آنلری بری برلرینہ پاقلاشملرینہ و خارجدن هیچ بر کیسه ایله قونوشملرینہ قطعاً مساعده ایتسونلر ، متعاقباً یانندہ کاتبی اولدینی حالده مشتیکی علممدن برنی نزد عالیلرینہ جلب ایدوب صوردی : « سوبله باقیم بو کنجک بابایی قنی کون سزکله یولہ چیقدی ، قنی قوناغہ سزکله برابر قوندی ، نرہ لر کتدیکز ، قنی علت ایله وفات ایتدی ، یانندہ کی مالہ نہ اولدی ، متوفایی کیم غسل ایتدی ، کیم لر دفن ایتدی ، نمازینی کیم قیلدیردی ، نرہ یه دفن اولندی . » بوایدیلن سؤاللر ایله جوابلرینی کاتب یازیور ایدی . صکرہ او کیسه یی طیشاری یه چیقاردوب دیگر برنی جاب ایتدی ، اورینہ صوردیغنی بوکاده صوردی . بعدہ بونی چیقاردی ، دیگرینی کتورتدی . بونی ده اولکیلر کبی استجواب ایتدی نہایت جلہ سنک افادہ لرینی تماماً خذ ایتدیکہ هر رینک افادہ سی دیگرینک افادہ سنہ مابین اولدینگی کوردی . بناء علیہ برنجی مظنون علیہی تکرار [۱] شینک ضعی ایله شرطہ ، زمانغزده کی پولیس منزله سنندہ مأمور لر ایدی .

[مباشر یعنی بالذات فاعل ایله متسبب مجتمع اولدقده حکم فاعله مضاف قنور] قاعدہ فقہیہ سنہ کورہ قتلک موجب و مقتضای شخص مباشر اوزرینہ اجرا اولور .

تسبباً قتلدن ماعدا قتلک جمیع اقناعی حرمان ارث و وصیتی یعنی مقتولک ارث و وصیتدن قتلک محروم اولسنی موجب اولور . برده محالده بیان اولنان اسبابدن بریلہ قتل عدوم قتلدن قصاص ساقط اولسه بیله بر معصوم الدمی قصداً و بغیر حق قتل ایلک کبی عظیم بر معصیتی ارتکاب ایتدیکنی ایچون قاتل تمیزیرہ مستحق اولدینگی کبی شبهہ عمد صورتیله بر آدمی بروجه محرر قتل ایدن کیسه ورثہ قتیله دیت ویرمسیله برابر تمیزیرہ دخی مستحق اولور .

تمیزیر : لغتده مطلقاً تأدبدر ، اصطلاح شرعده : حد شرعیکنک دونندہ تأدبیه اطلاق اولور . حد ایله تمیزیر ارسنبدہ فرق وارددر . حد : حقاً لله واجب اولور بر عقوبت مقدره در یعنی کتاب و یا اجاع ایله بیان ایدلش بر جزادر کہ کتدوبه نفع عام تعلق ایدر حقوقدن اوغله اجراسی لابددر . حالبوکہ تمیزیر عقوبت مقدره اولوب رأی امامه مفوضدر . برده حد شرعی شہات ایله درأ و اسقاط اولور ، تمیزیر ایسه شہات ایله ساقط اولماز .

فعلک شدت و خفته و اصلاح نفسده احوال ناس مختلف اولغله فاعلک حالنه نظراً تعزیرک مراتب مختلفہ سی وارددر : کاه ، تو بیخ ، کاه حبس ، کاه ضرب ، کاه قتل ، بعض رأیہ کورہ کاه اخذ مال ایله اولور . فقط تمیزیرده مصلحت عامه بولنلی و مستحق تمیزیر اولان حالت دخی غلبہ ظن حصولنه کافی امارات و قرائن ایله ثابت اولمدر .

سیاست : فی الاصل لغتده بر شینک صلاحنه اهتمام ایله انی کوروب کوزتمک معناسنه موضوع اولوب صکرہ امر و نهیده یعنی امور رعایایی اداره ایتک معناسنده استعمال ایدلشدر .

اصطلاحاً متعدد صورتلر ایله تعریف اولوب بهضیلری سیاست : خلقی طریق منجی به ارشاد ایله انلرک صلاحنی ایسته مکدر دیشدر . بو بر تعریف عام اولدینندن بو مناجه سیاست جناب حقک عبادینہ مشروع قلدینی جمیع احکام شرعیہ یه صادق و شامل اولور . بهضیلری دخی حکم شرعیسی بولنا بر جرمک جزاسنی دفع فساد ایچون تغلیظ و تشدید ایلکدر دیہ تعریف ایتمشدر . حکم شرعیسی بولنان جرم دیمک او جرمک جزایی کرچه بخصوصه منصوص علیہ دکلسمده مواد فسادنی حسم و قطع ایلدیکنه و آسایش و بقای عالم ایچون دفع فساد ایسه شرعاً مطلوب و ملتزم بولندیننه بناء قواعد شرع تحتده داخل دیمکدر . بو مناجه سیاست زجر و تأدبیه دائر احکامه مخصوص اولدینندن اولکی تعریف ایله معرف اولان سیاستدن اخص و تمیزیر مرادف اولور . فقہای عظام حضراتی تمیزیر ایله سیاست کله لرینی بری بری اوزرینہ عطف تفسیر طریقله عطف ایلدکدرینہ و حتی بهضیلری سیاسته تمیزیر تسمیه ایتدیکنه نظراً ایکنجی تعریف دهاموافق ودها ظاهردر . بهضیلری دیشدرکہ سیاست : شرع ، حفاظ ، یعنی تشدید اولنلش بر جزادر . بو ده ایکی نوع اولوب بری سیاست

نزدینه کتوردوب : پاءاشلرینک افاده لریله سنک یالان سویله دیکک اکلاشلدی . ایشک طوغریسنی سویلی سنین دیدی وطوغریسنی سویله مدیکندن اعاده سنی امر ایتدی . متعاقباً نه ایچلرندن بری جلب ایدوب استجواب ایتدی ، بو کیمسه [یا امیرالمؤمنین بن ارقداشلر مک ایتدکلرینه مع الکراهه اشتراک ایتش ، جبر وتکلیفلرینه مبنی ایسته میهرک موافقت ایلش ایدم] دیدی . تکرار جمله سنی برلکده نزدینه جلب ایتسپله هپسی واقعه حالی اقرار ایدیلر ونه ایت برنجی مظلون علیی تکرار یستدی ، دیکرلری کبی اوده طماعاً اقرار جرم ایلدکندن مقتولک مالی اثره تضمین ایتدیردی وجهله سنی قصاصاً اعدام ایتدی .

تنبيه

زمانزده رؤسای حقوق ايله جزا ریشلری ارسنده وظائفة فرق بولندی کی و قیله « قضاة » ايله اول زمانه کوره جزا ریشی دیمک اولان « والی مظالم » یئنده دخی بالوجه فرق وار ایدی . سیاست شرعیه ايله تفرعانه متعلق تفصیلاتی آرزو ایدنلر کتب فقیه ايله بوابده مخصوصاً تدوین ایدلش سیاست کتابلرینه مراجعت ایتسون . بو مأخذلر مامالات جزائیه جه حکامک تنویر افکارینه خیلیدن خیلی خدمت ایدر . فقهک قضا ، جنایات ، حدود ، تعزیر کتب وفصولی عراض وعمیق صورته مطالعه اولنورسه مسائل جزائیه جه مأخذ اتخاذ قلنه حق پک چوق اصول ومسائله تصادف ایدیلورواخلاق وعاداتمز واقلم و دیارمز ايله متناسب حسن مطالعات ونیجه مصیب آرا ظهوره کلور . بو مطالعات اساس اتخاذقلنور و غربک اخلاق و دیارمز مناسب تدقیقات جزائیه سی ده علاوه ایدیلورسه بو یلده حصوله کلن قوانین جزائیه نک امت اوزرنده دهها زیاده تأثیری دهها زیاده نفوذ مهنویسی کوریلور ، ملک و ملت کرکی کبی مستفید اولور .

موهبة فطرت برزمانه ، بردیاره خاص دکلدنر . مسائل علوم هر برده و هر زمان تلاحق افکار ايله توسع وتزاید ایدر . مسائل جزائیه ده شرق و غربک کمالات وترقیاتی سنی مقامی ايله تتبع ایدیلنجه آسایش مملکتی ، فضائل اخلاق امتی ، حقوق افرادک تعرضدن سیلافتنی مدافعه ومحافظه یه تکفل ایدر مطالعاته دائر اذهان امتده بر فیض کال اویانور ، نیجه حقائق عالیه کشف ایدیلور ، نیجه نامدار جزائون ظهور ایدر .

برکت زاده : اسماعیل صفی

خطبه لره د ر

« خطبه » جمعه و بایرام نمازلرنده ، جمعیت ومجلسلرده دینی ، علمی ، سیاسی اوله رق مهم موضوعلر اوزرینه ایراد ایدیلن سوزلره اطلاق اولنور .

« نطق » دخی خطبه ايله مترادفدر ، بری دیکرینک مجله ده استعمال اولنوبیلور . فقط شریعت غرای حمیده نک کوستردیکی مواضع

معینه ده ایراد ایدیلنلره « خطبه » ، سائرلرینه ده « نطق » اطلاق دهها شایعدر .

۱ -

قبل البعثه خطبه

اقوام سائر آراسنده خطبه لره ایلک ابتداسی پک اسکی ذکل ایسه ده اسلام خطبه لرینک اصلی اولان جاهلیت خطبه لرینک بدایتی تاریخک دائره اطلاعنه داخل دکلدنر . ادوار جاهلیه ده خطبه لره اشتها ری پک اسکی زمانلره طوغرو اوزانوب کیدیور .

خطبه لر ، آثار منشوره نک اک زبده سی اولمسی جهتی ملاحظه اولونورسه شعرك اشتها رندن وابتهاسندن اول ، هر بلرک آراسنده خطبه لره وجودنی قبول ایتک لازم کلور . زیرا ، شعر اصلی اعتباریله آثار منشوره نک اک نجبه سی ، اک طائلی خلاصه سی ، طبیعتلره صولک درجه ملایم ومقبول فذلک سیدر . بناء علیه آرا لرنده بر چوق شعرا یتشمش عرب عاربده دورلرنده خطبه لره انتشاری بالطبع ثابت اولور . عرب عاربده آراسنده ظهور ایدن حضرت شعیب علیه السلام « خطیب الانبیاء » عنوان مجلیله معروف اولمشدر .

فخرکائنات افندمرک بعثتدن اول ارض عربده وبتون قبائل عربیه آراسنده هر جهتدن مکمل ، غایت پارلاق بر روشده اوزمان عربلرینک معیشتلرنی ، سیاستلرنی ، افکارلرنی وعموم حاللرنی تصویر ایدن بلیغ خطبه لر ، احتفالات عمومیه ده اوقنوردی .

عرب عاربده نک تکثری اوزرینه قبائل عرب مکه ايله طائف آراسنده اولان « عکاظ » اسمی قریده ده هر هفته بردفعه بازار کونلری ، عموم جزیره العربک ایلروکلنلرینک ، تجارلرینک ، وبتون شعراء وخطبا سنک اشتراکیله هر سنه بردفعه ذوالقعه ده ابتداسنده بر جمعیت احتفالیه تشکیل ایدرلر ویکرمی کون قدر اوراده بولنورلردی . سوق عکاظدن سوکره قبائل عرب مکه قربنده « محنه » نامنده اولان بر محله انتقال ایدوب بوراده دخی یکرمی کون قدر اقامت ایدرلردی ، سوکره جبل عرفاتک آرقه طرفلرنده « ذوالحجاز » نامنده موضعه کلورلر ، ایام حجه ده بوراده اجتماع ایدرلردی .

جزیره العربک ونلردن باشقه یمن بازارلرنده دخی بر چوق احتفالات عمومیه وقوعه کلوردی .

اشبو احتفاللر واجتماعلر ، ظاهرآ بازار وتجارت میدانی ایسه لرده فی الحقیقه اشعار ادبیه وخطب بلیغه ايله مفاخره ومسابقه دن عبارت بر اجتماع ادبی ایدی . بتون قبائل عرب ریشلری ، ملکری ، سیدلری ، عرفالری ، شاعرلری ، مشهور خطیبلری شواجتماعه اشتراک ایدرلردی . هر کس یرویرینه یراشوب مجلس تشکیل ایدنجه شاعرلر یاخود خطیب وسط میدانه چیقار ، کندولرینه مخصوص آهنگ ايله خطبه وشعرلرنی القا وانشاد ایلردی .

مجلسده ومیدانده اولان حضارک هپسی خطبه وشعرلری کال اعتنا ايله اصفا ایدوب سولندیکی کبی حفظ ایتیه غیرت ایدرلردی . حضارک شهادتلری ايله ممیزلر طرفندن خطبه وشعرلرک درجه لری تعیین ایدیلور ،